

CUPRINS

PREFAȚĂ (Edward G. Farrugia, S.J.).....	13
<i>Câteva date despre viața sa și despre pasiunea sa covârșitoare</i>	14
<i>Preocuparea majoră și diversele sale aplicații</i>	21
<i>Căi și modalități de exprimare a unei opinii</i>	25
<i>Vocație și activități secundare</i>	30
<i>Concluzii</i>	33
PREFAȚĂ LA EDIȚIA A DOUA (Edward G. Farrugia, S.J.).....	35
<i>Despre autenticitatea Anaforalei Sf. Ioan Gură de Aur</i>	39
<i>Magnum Opus</i>	41
<i>Reflecții asupra metodei lui Taft</i>	43
<i>O modificare a metodei lui Taft: dinspre centru spre periferie</i>	45
<i>Studii în alte domenii</i>	47
<i>Medalion comemorativ</i>	48
Bibliografia autorului	51
Abrevierile și lucrările citate în formă abreviată.....	101
Mulțumiri	111
INTRODUCERE	113
Obiectivul și scopul studiului.....	115
Geneza studiului.....	117
Liturgica comparată audiată: o notă privind metoda	119
Izvoarele.....	121
Precizare privind nomenclatura.....	121

CAP. I – DIPTICELE: NATURĂ, DENUMIRE ȘI SCOP	123
A. Diptice, mijlociri, aclamații	123
B. Nomenclatura	129
C. Practica liturgică bizantină actuală	131
I. Dipticele celor morți	131
1. <i>Ecfonismul proestosului</i>	131
2. <i>Dipticele diaconale</i>	132
II. Dipticele celor vii	133
1. <i>Ecfonismul proestosului</i>	134
2. <i>Dipticele diaconale</i>	135
III. Dipticele celor vii la Liturghia arhierască	136
1. <i>Manuscrisele medievale</i>	136
2. <i>Un text modern de la Ierusalim</i>	137
3. <i>Practica actuală</i>	140
a. Liturghia patriarhală	140
b. Liturghia episcopală	140
IV. Exclamația <i>Și pe/pentru toți și pe/pentru toate</i>	142
Concluzii	143
CAP. II – FUNDALUL: DIPTICELE LITURGICE RĂȘĂRITENE	
ÎN IZVOARELE TIMPURI	147
A. Prezentarea aspectului analizat	147
I. Rugăciuni, mijlociri, diptice	147
II. Locul originar al dipticelor	151
III. Prin ce diferă mijlocirile anaforale de dipticele?	154
B. Nomina în izvoarele timpurii	157
1. <i>Ignatie al Antiohiei</i>	157
2. <i>Ciprian al Cartaginei</i>	158
C. Izvoarele antichității târzii	158
I. Egipt	158
1. <i>Evhologhionul lui Serapion</i>	158

2. <i>Papyrusul Strasbourg</i>	160
3. <i>Didascalia Arabica</i>	161
II. Palestina	162
1. <i>Chiril (Ioan II) al Ierusalimului</i>	162
2. <i>Ieronim</i>	163
3. <i>Testamentum Domini</i>	164
III. Cipru	165
IV. Antiohia	166
1. <i>Constituțiile Apostolice</i>	166
2. <i>Teodor al Mopsuestiei</i>	166
3. <i>Ioan Hrisostom</i>	166
V. Cilicia.....	172
1. <i>Teodor al Mopsuestiei</i>	172
2. <i>Dionisie Pseudo-Areopagitul</i>	173
3. <i>Sinodul de la Mopsuestia din 550</i>	174
VI. Mesopotamia Vest-Siriană	178
1. <i>Iacob de Sarug</i>	178
2. <i>Canoanele lui Marutas</i>	180
VII. Mesopotamia Est-Siriană	182
1. <i>Narsai</i>	182
2. <i>Gabriel de Basra</i>	183
Concluzii	184
CAP. III – DIPTICELE ÎN AFARA BIZANȚULUI	187
A. Palestina	187
I. Dipticele aghiopolite din codicele <i>Sinai Gr. 1040</i>	187
II. Dipticele metrice din codicele <i>Sava 153</i>	192
III. Concluzia A: dipticele palestiniene ale Liturghiei Sf. Iacov	193
B. Dipticele armene	193
I. <i>Pataragul</i>	193

II. Tâlcuitoarii Liturghiei armene.....	197
1. <i>Hosrov Anjewac'i</i>	197
2. <i>Nersēs Lambronac'i</i>	197
3. <i>Yovhannēs Arcișec'i</i>	198
III. Concluzia B: dipticele armene.....	198
C. Siria și Mesopotamia	199
I. Dipticele din Mesopotamia și Cartea Vieții	199
1. <i>Tâlcuitoarii</i>	199
2. <i>Izvoare mesopotamiene ulterioare</i>	200
3. <i>Șararul maronit</i>	201
II. Dipticele siro-antiohiene.....	202
III. Concluzia C: dipticele în izvoarele siriace.....	204
D. Dipticele egiptene	204
I. Mijlocirile copte astăzi.....	205
II. Dipticele etiopiene.....	206
III. Făclia din întuneric	207
IV. Fragmente dipticale	208
1. <i>Papirusul Cairo 10395A</i>	210
2. <i>Papirusul Berlin 3602</i>	210
3. <i>Dipticul Luxor</i>	212
4. <i>Dipticul Boston</i>	215
5. <i>Papirusul Viena</i>	215
6. <i>Coptica Lovaniensia 28</i>	216
7. <i>Dipticele din Codicele British Library Add. 17195</i>	217
8. <i>Papirusul Londra 514</i>	218
9. <i>Papirusul Londra 513</i>	220
10. <i>Papirusul Londra 155</i>	221
11. <i>Papirusul Londra 971</i>	222
V. Concluzia D: dipticele în Egipt.....	222

CAP. IV – DIPTICELE BIZANTINE ALE MORȚILOR:

ISTORIE ȘI LITURGHIE	227
A. Izvoarele istorice	227
I. Ioan Hrisostom	227
1. <i>Omilia 21 la Faptele Apostolilor</i>	227
2. <i>Ioan Hrisostom și dipticele în perioada exilului și morții sale</i>	229
II. Izvoare ulterioare	233
1. <i>Pomenirea Născătoarei de Dumnezeu</i>	233
2. <i>Sinodul de la Constantinopol din anul 518</i>	235
3. <i>Maxim Mărturisitorul</i>	236
B. Izvoarele liturgice	238
I. Protheoria	238
II. Dipticele păstrate în izvoarele liturgice	240
1. <i>Versiunea lui Leon Thuscus</i>	240
2. <i>Evhologhioanele și Diataxele manuscrise</i>	242
III. Degenerarea dipticelor	244
1. <i>Evhologhioanele și Diataxele</i>	244
2. <i>„Dipticul” lui Cozza-Luzi</i>	246
IV. Un diptic italo-grecesc	247
V. Ediția princeps a Qundāq-ului melchit	249
VI. Unde erau proclamate dipticele celor morți?	251
VII. <i>Excurs: Irmosul Născătoarei de Dumnezeu „Vrednic este cu adevărat...”</i>	251
Concluzii	253

CAP. V – DIPTICELE BIZANTINE ALE CELOR VII:

ISTORIE ȘI LITURGHIE	255
A. Izvoarele istorice	255
I. Ierarhia 1: pomenirile intereclesiale dintre patriarhii	255
1. <i>Controversa monofizită timpurie</i>	255
2. <i>Schisma acachiană</i>	256

3. <i>Cele trei capitole și Sinodul Constantinopol II</i>	258
4. <i>Izvoare ulterioare: relațiile cu Roma</i>	259
5. <i>O precizare: Unirea de la Florența</i>	261
II. Ierarhia 2: pomenirile intereparhiale în cadrul patriarhiilor	265
1. <i>În Patriarhia Antiohiei</i>	265
2. <i>În Patriarhia Constantinopolului</i>	265
III. Ierarhia 3: dipticele locale eparhiale.....	267
IV. Pomenirea suveranilor	268
B. Izvoarele liturgice	269
I. Ecfonisul inițial al proestosului	269
1. <i>Textul receptus</i>	269
2. <i>Particularitatea italo-grecească</i>	273
3. <i>Locul ecfonisului</i>	274
II. Dipticele diaconale	274
1. <i>Evhologhioanele manuscrise</i>	274
a. Grottaferrata Gb IV	275
b. Sinai Gr. 958.....	276
c. Oxford Bodleian Auct. E.5.13	276
d. Textul receptus	276
2. <i>Manuscrisele diaconiconului</i>	277
a. Sinai Gr. 1040	277
b. Paris Gr. 2509.....	279
3. <i>Versiunea latină a lui Leon Thuscus</i>	279
4. <i>Diataxele</i>	282
a. Moscova Sinod Gr. 381 (275)	282
b. Vatican Gr. 573.....	283
c. Vatoped 133 (744).....	283
5. <i>Ediția princeps a Qundāqului melchit</i>	283
III. Rafinări ulterioare ale dipticelor arhieresti	285

1. <i>Versiunea arabă veche a Anaforei Sf. Ioan Gură de Aur.</i>	285
2. <i>Arhieraticonul lui Ghemistos</i>	287
3. <i>Jurnalul arhidiaconului Paul din Alep</i>	288
4. <i>Proskinitarul lui Arsenie Suhanov</i>	289
5. <i>Diataxa patriarhului Atanasie III</i>	291
6. <i>Cinovnikul de la Holmogorî</i>	292
7. <i>Cinovnikul de la Moscova</i>	292
IV. Permisivitatea dată stareților de a folosi anafora numelor	293
V. Variante ale exclamației: <i>Și pe/pentru toți și pe/pentru toate</i>	293
VI. Când erau proclamate dipticele celor vii?	294
Concluzii	296
<i>Excurs</i>	299
CAP. VI – ASPECTE DISPUTATE PRIVIND DIPTICELE BIZANTINE:	
CINE, UNDE ȘI ÎN CE ORDINE?	303
A. Cine era pomenit cu numele în dipticele bizantine?	303
I. Dipticele celor vii	305
1. <i>Demnitarii din ierarhie</i>	305
2. <i>Suveranii</i>	306
II. Dipticele celor morți	307
1. <i>Ierarhia</i>	307
2. <i>Suveranii</i>	309
III. Includerea Sinoadelor în diptice	310
IV. Erau pomenite în diptice și alte persoane?	310
B. Locul originar și succesiunea dipticelor în Liturgia bizantină	312
I. Ioan Hrisostom	312
II. Maxim Mărturisitorul	315
III. Sinodul de la Constantinopol din 518	317

IV. Epistola adresată papei Hormisdas.....	319
V. Epistola lui Iacob al Edesei.....	320
Concluzii	321
CONCLUZII: O TAXONOMIE A DIPTICELOR	325
Localizare	325
Tipuri de diptice	326
1. <i>Dipticele ierarhice</i>	328
2. <i>Dipticele de comuniune</i>	328
3. <i>Dipticele confesionale</i>	328
4. <i>Dipticele mixte</i>	329
Caracteristici structurale	330
1. <i>Antiohia</i>	330
2. <i>Ierusalim</i>	330
3. <i>Alexandria</i>	330
De ce diptice?	331
Amplificare și declin	332
Considerații pastorale	335
<i>Index de manuscrise</i>	339
<i>Index general</i>	343
<i>Postfață</i>	363